

Vertinimo komisijai

VIII LIETUVOS MOKINIŲ ETNINĖS KULTŪROS OLIMPIADA
ŠALIES ETAPAS

ETNOKULTŪRINIO PAŽINIMO TESTAS
TEMA „KALENDORINIAI PAPROČIAI IR LIAUDIES KŪRYBA“

Amžiaus grupė: 11–12 kl.

60 taškų

Laikas užduotims atlikti:

45 min.

Šeduva

2026 m. balandžio 30 d.

1. Pažiūrėkite, kaip Šakių kultūros centro Griškabūdžio padalinio vaikų ir jaunimo folkloro ansamblio „Užnovietis“ dalyviai švenčia Sekmines. Atsakykite į klausimus:

1.1. Kas yra pagrindiniai Sekminių veikėjai šiame filme?

Atsakymas: _____ Piemenys

1.2. Kodėl per šią šventę vainikams pinti ir namų duris bei vartus puošti buvo naudojami berželiai? Pažymėkite tris teisingus atsakymus:

- Berželis – Švenčiausios Mergelės Marijos simbolis
- Buvo tikima, kad beržas apsaugo namus nuo nelaimių
- Berželiai simbolizavo naują derlių
- Buvo linkima, kad visi namiškiai gyventų santarvėje
- Berželiams priskirta stipri vegetacinė jėga tikint, kad jų gyvybingumas gali persiduoti žemei, gyvuliams, žmonėms
- Berželiai – pirmieji pavasarį sužaliuojantys medžiai

1.3. Kokius tris paukščius pamėgdžioja mergaitė?

- 1) _____ Varnėną
- 2) _____ Gandrą
- 3) _____ Pempę

1.4. Kaip vadinami tradiciniai piemenų muzikos instrumentai, kuriuos pučia vaikai? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Daudytės
- Kerdžiaus ragai
- Birbynės

1.5. Kodėl per Sekmines vainikuojamos karvės?

Atsakymas: _____ Kad duotų daugiau pieno, kad už karvių apvainikavimą piemenys iš šeiminių gautų vaišių (tinka bet kuris arba abu atsakymai)

1.6. Kaip dar buvo vadinamos Sekminės?

Atsakymas: _____ Piemenų šventė, Berželių šventė, Sambariai (tinka bet kuris arba visi atsakymai)

1.7. Kaip vadinamos dainos, kurias dainuoja vaikai, pašiepdami pramigusius piemenukus ir vadindami juos *spirgučiais*?

Atsakymas: _____ Oliavimai

1.8. Kokio žanro daina skamba įrašo pradžioje? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Kalendorinė
- Darbo (ganymo)
- Našlaičių

1.9. Kas vadinama *piemenukų pautiene*?

Atsakymas: _____
Ant laužo kepama kiaušienė

13 taškų

Vertinimas

--

2. Kada švenčiamos Sekminės?

Atsakymas: _____ septintą savaitę po Velykų (visada sekmadienį), 50-tą dieną po Velykų (visada sekmadienį) – tinka bet kuris atsakymas

1 taškas

Vertinimas

3. Antrąją Sekminių dieną, ypač Aukštaitijoje, buvo paplitęs *sambarių* paprotys. Kas buvo veikama pers *sambarius*?

Atsakymas: _____ buvo lankomi javų laukai, žmonės susirinkdavo ir vaišindavosi lauke netoli pasėlių, dainuodavo, eidavo ratelius, šokdavo, žaisdavo, gerdavo sambarinį (sudėtinį) alų

1 taškas

Vertinimas

4. Kokie papročiai būdingi Jurginėms (Jorei)? Parašykite keturis:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

Pirmą kartą išgindavo gyvulius, juos aprūkydavo apsaugodami nuo nelaimių; aplankę laukus ir gyvulius, žmonės vaišindavosi gamtoje, ritinėdavo margučius, supdavosi sūpuoklėmis; moterys ir merginos šaukdavo pavasarį garsiai dainuodamos dainas; jaunimas jurginėjosi – rengė pasilinksminimus su šokiais (galimi ir kiti atsakymai)

4 taškai

Vertinimas

5. Lietuvių tautosakoje yra daugybė patarlių ir priežodžių, susijusių su kalendoriniais darbais. Paaiškinkite šios patarlės prasmę: „Šv. Jurgis tvartus atidaro, o šv. Martynas – uždaro“.

Atsakymas: _____ Taip nusakoma ganiavos trukmė

1 taškas

Vertinimas

6. Tai margučių dekoravimo ornamentai. Įrašykite į lentelę šiems ornamentams naudojamų simbolių reikšmes, pasirinkę iš sąrašo:

- ☉ Lietaus, vandens, žaibo, derliaus simbolis
- ☼ Gyvybės, energijos ir nemirtingumo simbolis
- ☽ Dievaitės Žemynos ženklų simbolis
- ☾ Keturių metų laikų arba keturių mėnulio fazių simbolis

Ornamentas	Simbolis	Simbolio reikšmė
	Dirva	Dievaitės Žemynos ženklų simbolis
	Kryžius	Keturių metų laikų arba keturių mėnulio fazių simbolis
	Žaltys	Gyvybės, energijos ir nemirtingumo simbolis
	Trikampis	Lietaus, vandens, žaibo, derliaus simbolis

4 taškai

Vertinimas

7. Tai Rasų (Joninių) šventės akimirkos.

7.1. Su kokių svarbiu metų virsmu saulės kalendoriuje susijusi ši šventė?

Atsakymas: _____ Su vasaros saulėgrįža

7.2. Ką simbolizuoja Rasų naktį deginamos stebulės?

Atsakymas: _____ Saulę

7.3. Kaip vadinamas paprotys, kai tylėdamos merginos skina devynių žolynų puokštę žengdamos kas devynis žingsnius?

Atsakymas: _____ Kupoliavimas

7.4. Kodėl paparčio žiedas laikomas svarbiu mitologiniu simboliu? Pažymėkite du teisingus atsakymus:

- Nes paparčio žiedas – Medeinos simbolis
- Nes paparčio žiedas simbolizuoja laimę, meilę ir sėkmę
- Nes jis siejamas su konkrečiu botaniniu reiškiniu
- Tikėta, kad jį radęs asmuo taps aiškiaregiu, supras paukščių kalbą, įgis turtų ir laimę

5 taškai

Vertinimas

8. Lentelėje pateiktos dainos būdingos papročiams, kai jaunimas (daugiausia vaikinai) lankydavo kaimynus ir kitus kaimus, o už tai šeimnininkai juos apdovanodavo, pavaišindavo. Kokioms šventėms būdingos šios dainos ir kaip vadinami tie lankytojai? Įrašykite atsakymus prie kiekvienos dainos:

Daina	Lankytojai	Šventė
<p><i>Labas vakars, pon gaspador! – Ei lalo, Labas vakars, pon gaspador! Ar jau miegi saldų miegą? – Ei lalo. Išsibudink, pasijudink! – Ei lalo. Atsikėlė gaspadorius, – Ei lalo, O ir langą atsidarė, – Ei lalo. Lalauninkai meldžia poną, – Ei lalo, Auksinėli į delmoną, – Ei lalo!</i></p>	<p>Lalautojai</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/>	<p>Velykos</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/>
<p><i>Aikim, bernai, kalėdauc, kalėda. Želk, želmuo, po žirgeliu, kalėda. Katrie graici – šunų vaikyc, kalėda. Želk, želmuo, po žirgeliu, kalėda. Katrie dūži – terbų nešioc, kalėda. Želk, želmuo, po žirgeliu, kalėda. Katrie smelni – duonos prašyc, kalėda. Želk, želmuo, po žirgeliu, kalėda.</i></p>	<p>Kalėdotojai</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/>	<p>Kalėdos, Kalėdų laikotarpis</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/>

4 taškai

Vertinimas

9. Nuotraukose matote tris skirtingas augalų puokštes. Kiekviena iš jų rišama tam tikros šventės proga.

9.1. Parašykite po paveikslėlius, kokių švenčių metu rišama kiekviena iš šių puokščių:

_____ Rasų (Joninių), Sekminių

_____ Žolinės

_____ Verbų sekmadienio

9.2. Į kurios šventės puokštę buvo dedama savo pačių išaugintų augalų?

Atsakymas: _____ Į Žolinės puokštę

4 taškai

Vertinimas

10. Perskaitykite su parskrendančiais paukščiais susijusių dienų aprašymus, parašykite, apie kokiems paukščiams skirtas dienas kalbama (Jums padės paukščių nuotraukos):

☞ Kovo 25 dieną gyvavo paprotys lankyti vieni kitus aukštai keliant kojas – toks lankymas vadintas sterkavimu.

Atsakymas: _____ Gandras, Gandrinės (tinka bet kuris atsakymas)

☞ Vasario 24 dieną suaugusieji vaikus ragindavo dukart apibėgti apie trobą, paskui iki galulaukės ir vėl namo, kad visus metus būtų greiti kaip šie paukšteliai.

Atsakymas: _____ Vieversys, Vieversio diena (tinka bet kuris atsakymas)

☞ Kovo 19 dieną merginos šluodavo kiemus, tvarkydavo ir purendavo darželius. Nors dar tebesitęsdavo gavėnia, tądien buvo galima tuoktis, tačiau be jokių muzikantų ir triukšmingų linksmybių. Sakyta, kad iki šios dienos reikia merginoms spėti prisiverpti, prisiausti.

Atsakymas: _____ Pempė, Pempės diena (tinka bet kuris atsakymas)

3 taškai

Vertinimas

11. Saktmės yra itin gausus lietuvių pasakojamosios tautosakos žanras, o gausiausia jo grupė – mitologinės, arba senųjų tikėjimų, saktmės. Jose vaizduojamas žmogaus susidūrimas su antgamtinė sfera: mitinėmis būtybėmis (*ragana, laume, velniu, kauku, perkūnu, aitvaru ir kt.*), nepaaiškinamais, paslaptiniais reiškiniais. Kurioms iš šių mitologinių būtybių būdingos šios savybės:

Namų dvasia, įsivaizduojamas kaip gaidys, juodas katinas, rupūžė, koks nors žvėrelis, bitinas. Laikomas klėtyje, ant aukšto, ant girnų, ant palangės, maitinamas kiaušiniene, kukuliais, gaidžių skiauterėmis. Jį esą galima pasigauti, kai jis skrenda, prisijaukinti (ant girnų padedant kiaušinienei, pabarstant grūdų).	Aitvaras
Žmogiškoji būtybė, neva sudariusi sąjungą su blogio jėgomis, joms tarnaujanti ir todėl turinti ypatingų galių (burti, skraidyti ir kitų). Tikėta, gali daryti įtaką (dažniausiai žalingą) kitiems žmonėms, gamtai, pasiversti gyvūnu ar daiktu, vienus daiktus paversti kitais.	Ragana
Tikėta, kad gyvena miškuose, pelkėse, urvuose, šakų krūvose, po akmenimis ar velėnose, požemyje. Laikomas požemio dvasia, kartais ir pelkių dievu, kalviu. Artimai siejamas su mirusiųjų pasauliu. Kartais pasirodo kaip paukštis (varna, juodvarnis), gyvūnas (katinas, lapė), roplys (gyvatė, žaltys), kartais – kaip antropomorfinė būtybė – mažas žmogeliukas su žalia kepure arba kaip žmogus, tik su uodega, arba su viena nosiaskyle, arba su vištos kojomis.	Velnius

3 taškai

Vertinimas

12. Nuotraukose – labai dažnas lietuvių tautodailėje motyvas.

12.1. Koks tai motyvas? Atsakymas: _____ Gyvybės medis

12.2. Kuris teiginys tiksliausiai apibūdina šį motyvą ornamentikoje? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Tai trimatės kosmologijos modelis (požemis–žemė–dangus)
- Jis naudojamas tik religiniuose kontekstuose
- Jis vaizduoja konkrečias lietuviškų medžių rūšis

2 taškai

Vertinimas

13. Kodėl tautodailės dirbiniuose dažnai kartojasi tie patys motyvai? Pažymėkite du teisingus atsakymus:

- Jie naudojami kaip simbolių kalba
- Meistrai išmokdavo juos naudoti mokymiesi mokyklose
- Tradiciniai amatininkai stengdavosi tiksliai atkartoti pripažintų tautodailininkų darbus
- Dėl tradicijų perdavimo ir tęstinumo

2 taškai

Vertinimas

14. Kuris teiginys geriausiai apibūdina lietuvių tautodailės ornamentikos kilmę? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Ji perimta iš Vakarų Europos kultūros tradicijų
- Ji kilo iš profesionalaus dvarų meno
- Ji susiformavo ir archajiškų mitologijos simbolių

1 taškas

Vertinimas

15. Su koku tradiciniu instrumentu yra susieti ir atmintinai metais paskelbti 2026-ieji?

Atsakymas: _____ su kanklėmis, atmintini Kanklių metai (tinka bet kuris atsakymas)

1 taškas

Vertinimas

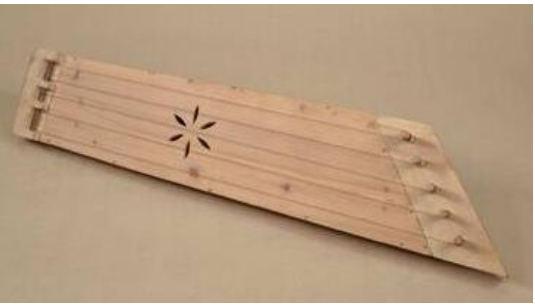
16. Kodėl kanklės laikomos lietuvių tautiniu instrumentu? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Nes jų muzika įtraukta į Dainų šventės repertuarą
- Nes kanklės nuo seno būdingos visiems Lietuvos etnografiniams regionams
- Nes jos turi galias istorines šaknis Lietuvoje ir yra susijusios su liaudies tradicijomis

1 taškai

Vertinimas

17. Nuotraukose – skirtingų Lietuvos etnografinių regionų kanklės. Parašykite, kuriems keturiems regionams būdingos šios kanklės:

	
<p>Mažajai Lietuvai</p>	<p>Suvalkijai (Sūduvai)</p>
	
<p>Žemaitijai</p>	<p>Aukštaitijai</p>

4 taškai
Vertinimas

18. Kuriame etnografiniame regione senųjų kankliavimo tradicijų nebuvo užfiksuota, bet XX a. pradžioje čia išplito kaimyninio regiono kankliavimo tradicija?

Atsakymas: _____ Dzūkijoje (Dainavoje)

1 taškas
Vertinimas

19. Perskaitykite muziejininkės, muzikologės Vilmos Vilūnaitės tekstą apie kanklių muzikos poveikį žmogui. Ar galima teigti, kad muzika (kaip ir kanklės citatoje) tampa žmogui būdu susidoroti su sunkumais ir vidiniais išgyvenimais? Pagrįskite savo nuomonę remdamiesi citata ir kitais kontekstais (50 žodžių). *Vertinama už teiginį (1 taškas) ir du jo argumentus (2+2 taškai)*

2019 m. Svencelėje vykusioje Kūrybinio kankliavimo stovykloje vienai dalyvei uždaviau klausimą, kodėl lietuviui tokios svarbios kanklės; ji atsakė, kad jos svarbios, nes yra žmogaus gyvenimo dalis. Dažnai nelengva. Ir ne taip svarbu, gyveno jis seniai ar šiais laikais, muzikuodavo vienumoje ar drauge su kitais. Instrumentas tapdavo priemone, kartais vienintele, kurios pagalba buvo malšinamos sunkios mintys, ilgesys – praeities, namų, o gal ir anapusbės.

---

5 taškai
Vertinimas

Šaltiniai:

1. <https://www.ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokulturinis-ugdymas/lietuvos-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiada/metodine-medziaga-tema-kalendoriniai-papročiai-ir-liaudies-kuryba.html>
2. <https://ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokulturinis-ugdymas/lietuvos-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiada/metodine-medziaga-rengiant-mokinius-olimpiadai-tema-kalendorines-sventes-ir-papročiai.html>
3. <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai/bendra-informacija/>
4. <https://www.vle.lt>
5. „Tradicinė Sekminių šventė 2021“. Vaizdo operatorius ir montuotojas V. Jasulevičius, rež. N. Černevičienė: <https://www.youtube.com/watch?v=0pjLVcFA0OI&t=442s>
6. <https://ltmkm.lt/muziejus/apie-zmogu-kankles-ir-ilgesi/>